

דף ב' ע"ב

בגמ': זאתווי קמן היודע לנענע כו'.

וכתב בשטמ"ק (אות ב'): כדאמרינן בסוכה מוליך ומביא לד' רוחות כו', ואיתא בירושלמי דצריך ג' נענועים לכל רוח כו', ולפי זה צריך ל"ו נענועים כו' ע"כ. משמע דסובר דקטן היודע לנענע - הוא רק כשיודע לנענע ככל השיעור, דהיינו כל הל"ו נענועים.

אבל עיין ח' חתם סופר (סוכה מ"ב ע"א) שכתב להוכיח דהנענועים הם הלל"מ מזה שקטן בעינן שהוא יודע לנענע, ומשמע לפ"ז דלא בעי שידע כל הנענועים אלא רק הנענועים העקריים, וע"ש עוד דמטעם זה בעינן (סוכה ל"ב ע"ב) שיעור לולב ד' טפחים - כדי שיוכל לנענע, כיון שהנענוע הוא חלק מחלקי הנטילה, ולפ"ז מי שהוא משותק בידיו פטור מלולב אף אם יכול להחזיק בידיו, כיון דאינו יכול לנענע.

ועיין במג"א ובמשנ"ב או"ח סי' תרנ"ז שביארו מ"ש שם בשו"ע: קטן היודע לנענע לולב כדינו, היינו מוליך ומביא ומעלה ומוריד, ומשמע קצת דסגי בזה.

ועיין בגרי"ז שהביא דברי השטמ"ק הנ"ל וכתב עוד דהביאו ראי' לפני הגר"ח דהנענועים הוא דין בנטילה, דאם הוא דין בפני עצמו, לא הוי ל' לשער חינוך של קטן מהשעה שיוודע לנענע, אלא ע"כ שהוא דין בלולב, ושיעור חינוך הוא כשיודע לעשות המצוה עם כל פרטי' ודיני' אף שאינם מעכבים. (מכתבי הגרא"ס פוירשטיין מלונדון - ירושלים).

ועיין במשנ"ב (סי' תרנ"א ס"ק כ"ו) שהביא מהפרי מגדים, שאם שכח לברך בשעת נטילת לולב, יכול לברך כל זמן שלא גמר הנענועים, הרי חזינן גם כן דהנענועים הוא חלק של הלקיחה והנטילה.

★ ★

בגמ': קמן היודע להתעטף חייב בציצית וכו' היודע לשמור תפילין, אביו לוקח לו תפילין.

בתוס' (ד"ה אביו לוקח וכו') עמדו על השינוי שלגבי ציצית לא כתיב "לוקח לו" כמו בתפילין, וכתבו: וגבי ציצית לא נקט לישנא דלוקח, דמסתמא טלית יש לו ע"כ. וכתב בשפת אמת (סוכה מ"א ע"ב): הי' נ"ל, דדוקא אם יש לו ד' כנפות מחויב בציצית, אבל אין צריך ליקח

מיוחד לקרבן חבירו. ומתמצים התוס' שאילו לא היה לי את הדרשה של קרבנו, הייתי אומר שידו ממעט רק את חבירו מסמיכה, ואילו שלוחו כן סומך, ואחרי שיש לי מיעוט אחד למעט קרבן חבירו, אני יכול למעט ממיעוט שני שאפי' שלוחו ג"כ אינו סומך.

בספר הפלאה שבערכין הביא בשמו של הראב"ד תירוץ נוסף לקושיתם של תוס', שלולא המיעוט קרבנו ולא קרבן חבירו, הייתי סבור לומר שאף שלכתחילה מצוה על הבעלים שהם יעשו את הסמיכה ולא שיעשו שליח, כמו שנתמעט מהפסוק וסמך ידו ולא יד שלוחו, אבל כדיעבד כשאינם לפנינו הייתי סבור שאחרים גם יכולים לעשות סמיכה, ועל זה צריך את הפסוק השני ללמד שאין סמיכה אלא בבעלים ע"כ.

★ ★

וכתב בספר שיעורי היום כאן, דמדברי הראב"ד הנ"ל יש הוכחה ליסוד של האחרונים הנמצא בספר זרע אברהם לגאון רבי מנחם זמבא זצ"ל (בסימן כ' ס"ק כ"ח) שיש בסמיכה שתי הלכות, האחת שהיא חובת גברא על הבעלים, שהבעלים יש להם חיוב גברא לקיים מצות סמיכה על הקרבן שלהם, והשני חובת הקרבן, שהקרבן מצד עצמו צריך סמיכה. וזהו פירוש דברי הראב"ד שמהפסוק ידו ולא יד שלוחו אנו דורשים רק שלא מועיל שליחות על חובת הגברא לעשות סמיכה, כי זה חשוב מצוה שבגופו, שהסמיכה צריכה להיות דוקא ע"י הבעלים בעצמם. אבל מצד הכשר הקרבן, הייתי סבור לומר שיכולה להתקיים הסמיכה ע"י אחר שיסמוך, ובזה תתקיים הסמיכה שהיא חובת הקרבן. ועל זה צריך את הפסוק השני שאין סמיכה אלא בבעלים, שאף חלק זה אינו מתקיים אלא ע"י הבעלים עצמם ע"כ.

★ ★

בגמ': קרבנו ולא קרבן חבירו.

וא"ת לילף מהכא בכל התורה דאין שלוחו של אדם כמותו כו' דסמיכה יבמה ועגלה ערופה שלשה כתובין הבאין כאחד.

במשנ"ל"מ (הל' עבדים פ"ג ה"ט ד"ה האדון) הוסיף עוד: רציעה, הפרת נדרים דבעל, שאילה בבעלים, עיר הנדחת, דדרשינן בכל אלו - הם ולא שלוחם ע"ש.